

Мирјана Штефанички
КЊИГА О КЊИГАМА

Рецензије и прикази

Уредник
Зоран Колунџија

Рецензенти
Војин Тривуновић
Данијела Милосављевић
Мирјана Марковић
Јованка Стојчиновић Николић
Виктор Радун Теон

Предња корица
Слободанка Боба Перковић: „Опет плаво“ – уље на платну

Задња корица
Мирјана Штефаницки, 2019.

Фоотографија – задња корица
Весна Раонић

Обрада фоотографије
Лука Антонић

МИРЈАНА ШТЕФАНИЦКИ

КЊИГА О КЊИГАМА

Рецензије и прикази

ПРОМЕТЕЈ
Нови Сад

*Моме брајћу
Мирославу Шћефаници
с љубављу*

Ово што је урадила Мирјана Штефанички,
теже је од копања мрког угља.
Теже од истовара лопатом
угља из дубоких вагона.
Срећно! Рекли би рудари.

Војин ТРИВУНОВИЋ

У Бањалуци,
септембра 2020. године

ИМЕНОВАЊЕ КЊИЖЕВНИХ ВРЕДНОСТИ

Концептуално, хронолошким редом, природним следом, од прве рецензије коју сам написала, са краја двадесетог века, 2000. године, са још небројено написаних рецензија, књижевних приказа, освртпогледа, закључно са 2020. годином, ова књига представља афирмативно, објективно написана штива, из дубине моје душе, из визуре Песни-киње. Текстови су настајали спорадично, током две деце-није. Именовала сам књижевне вредности. Највише књига поезије, кратких прича, романа, без намере оцене, крити-ковања и критизерства, искључивог мишљења. Записивала сам своје рефлексije, импресије, есенцијалну упитаност, тражећи у прочитаним књигама додир са сопством, у ши-рем смислу те речи... Писала сам о ономе што је дотакло мој ум и срце. Ови текстови су моје мишљење о прочитаним делима. Можда су књижевнокритички и књижевнотеориј-ски, донекле. Из једногласја, издвајала сам многогласја лепе, писане Речи... И, на почетку беше Реч... Улазим у Месопо-тамију, која је позната као „колевка цивилизације“. Наново улазим у Вавилон...

Текстови су објављивани у књигама појединих аутора, у часописима за књижевност, уметност, културу и науку. У нашој земљи и у иностранству. Захваљујући њима беседила сам на промоцијама књига, у библиотекама, читаоницама (где се шири препознатљив опој књига и штампарске боје унутар и ван њих), у Новом Саду, градовима широм Војво-дине и Србије... И на другим просторима, где се оглашава

Благослов Речи... Завет Речи... шири и распростире култура и уметност, попут прелепих, црвених булки у класалим, житним пољима Паноније.

Моја љубав према читању и писању је немерљива. Лепа Реч радује и дарива, целива и домаштава. Писање је моје уточиште и прибежиште... Моја кућа, грађена попут књига, у исплетеној тајни надахнућа. Захваљујем Небу што упознах измаштане и имагинативне ликове (понегде и стварне), временско – просторна разграничења, догађаје... Датуме из Дневника снова, са темама судбинским, интимистичким... Понегде, танано избрушене, изаткане магијом самоће. У сагласју и разговорима са својом душом, потпомогнуте емотивним и искреним набојем, до до/дирљивости... Чување тишина... Ова књига чува љубав и тишине, у за/сањаним мислима, у ноћима које запљускује боја индига. Ван јаве...

Поштовани Читаоче, Теби на дар моје усковитлане мисли, исплетене кроз чаролију Речи.

Мирјана ШТЕФАНИЦКИ АНТОНИЋ

Нови Сад,
17. септембар 2020.
(четвртак)

ЛИПЕ ИСПОД ПЕТРОВАРАДИНА

Зоран МИТИЋ, АКО ЈЕ СУНЦЕ ЉУБАВ,
Бистрица, Нови Сад, 2000.

Прва је ово песничка књига Зорана Митића (Пирот, 1951), правника, а по вокацији песника. Песма пише од најраније младости, још као ученик Војне гимназије у Мо-стару:

*У Мосџару
или било где
до њрвих улица
до њрвих свеџиљки
џражим се...*

То време ране младости из далеких седамдесетих Митић сумира и за ову његову збирку песама пише, то је окосница. Као студент права, био је члан Универзитета књижевног друштва „Јутро“ у Нишу.

Далеког јануара 1974. године, ја као двадесетогодишња студенткиња, упознајем тада двадесетрогодишњег студента Митића. Путујемо у Ниш возом, на књижевно вече, које организује Књижевно друштво „Јутро“ на Филозофском факултету. Наравно, путујем са члановима Друштва писаца аматера при Радничком универзитету „Радивоје Ђирпанов“ у Новом Саду. Један од главних домаћина био нам је песник Митић, те прелепе зиме 1974. међу студентима, уз врео чај

читали смо стихове, а потом захукталим јутарњим возом кроз измаглицу, са топлином у срцу вратили се у Нови Сад, са утисцима дружења, познанстава, поезије, љубави.

Наравно посета, се из Ниша узвраћа и млади песници се поново друже у Новом Саду, у Студентском културном центру у лиманском делу града, заједно са студентима Ликовне академије, са тек стасалим сликарима. Ту је наш заједнички друг Ласло Мохача, са својим графикама, композицијама, акварелима.

Намерно спомињем Ласла Мохачија, као ондашњег и садашњег великог пријатеља Митићевог, који поред мене, после тридесет година заједничког познанства веома утиче, да Митићеве песме коначно допру до читаоца и да не остану негде у неким мраковима, у неким кутијама, свескама, и фиокама.

Песме Митићеве углавном су рефлексивне, често и љубавне. Гласам за баладу „Година љубави Марије Стратимирове“. Митић се опирао називу књиге по тој балади, јер каже та песма не опредељује његово стваралаштво и његов живот, али мени као песникињи ти стихови струје у мислима, и да ли је нешто јаче казано и написано, него што је:

*Зар су нашу љубав лије
иског Пејроварадина њосекле?*

Захваљујем се небу што упознах Зорана Митића, што упознах измаштану и имагинативну Марију Стратимирову, али и што нам је омогућено да се Зоранове песме сложе у књизи, у којој ће моћи да ужива шири читалачка публика...

(рецензија у књизи
Ако је Сунце љубав)

Нови Сад,
20. август 2000.

НАДАХНУЋЕ ВЕРОМ У НЕДОСАЊАНО ЈУТРО

Ксенија КРКЉУШ, **ИЗ ПОЧЕТКА**,
ИП Мирослав, Београд 2008.

Децембра прошле године, када је снег посетио мој прозор и улицу, донела ми је свој нови рукопис колегиница Ксенија Кркљуш (1953, Нови Сад). До пре неколико година смо заједно радиле, као банкарске чиновнице, у једној банци у Новом Саду. То је небитно за настанак ове књиге и мога приказа исте, али је важно казати.

Поред напред наведеног, спаја нас и љубав према писаној речи, читању, записивању својих и туђих мисли, уопште према књижевности. Јер „Уметност спаја“, а „оловка снагу ваља“. Знале смо то Ксенија Кркљуш и ја. Рукопис носи назив *Из њочейка*. Ова трећа књига је очекивана последица њене објављене две књиге *Где? Када? Ко?* 2001. године и *Овде, сада, ја*, 2006. године.

Три књиге настале у доба велика три догађаја из ауторкиног живота. Прва ће угледати светлост дана када удаје своје две ћерке и када јој се рађају две унуке. Другу књигу почиње да пише првог јутра након сахране мајке. Трећу књигу завршава, када ју је оставио воњени супруг, одлазећи неким новим путевима у небеску вечност. Свој врисак и призив због бола скупљеног у срцу, гласну молитву у капели о љубави коју је одабрала сама за себе, о уздарју...

Књига је настајала у два временска разграничења. Пре и после смрти вољеног супруга. Први део почиње и завршава од 19. августа 2006. до 19. августа 2007. године. На Преображење Господње, у две узастопне године. Духовно поимање живота, пробуђена вера у Бога и слободу воље, у просторно-временској стварности, условно речено у 54-ој години ауторкиног живота, архетипска слика или први отисак у границама искуства. Када устаје и леже обogaћена молитва, верује да ће њена молитва допрети до свих које воли и да ће њима овладати мир блажени.

Записује датуме свог дневника снова. За предлогник има библијске слике (ван сна). Открива „нови свет разумевања“, „гради своју духовну револуцију“. Ја јесам посвећеник лепе речи и ова књига јесте, на неки начин, прозна бројаница-својеврсни исповедни интимистички запис свитања са горњег дела јастука.

Наравно, књигом пулсира љубав као универзална порука. Дубоко прожета према себи самој, породици и драгим пријатељима, будућим читаоцима овог дела. У свом животу одбацује страх и радује се божанским даровима.

Пошто књига још није изашла из штампе, дописује је почетком фебруара 2008. године, након изненадног испраћаја супруга ка Свецима. Надахњује своје снове и веру и почиње живот ИЗ ПОЧЕТКА! Прва почиње да се влада по порукама које је записивала. Да ли је то одбрана од патње? Јер бол који је дошао део је оне среће која је била. И да ли је то нагодба са Богом? Почине да пара шал и штрика себи нове чарапе за неко ново недосањано јутро!

И уместо закључка цитирам Ксенију Кркљуш:

Колико њочетјака њреба њочетји да би се сѡишло до само једној јединој краја? Све шѡо има њочетјак, има и крај. Колико снаје ѡреба за нови њочетјак?

*Сузе ми клизе низ лице ової часа, али живоїї иде даље.
Усиомене остїају и добро је шїїо свакодневне бриїе йоїїскују
усїомене, јер од усїомена се не живи, али са усїоменама да...*

– И во вјеки вјеков! –

(резенција у књизи
Из йочейка)

Нови Сад,
5. март 2008.

* Беседа на промоцији књиге
– Словачки културни центар
Павел Јозеф Шафарик
Нови Сад, Вука Караџића 2/А
октобар 2008.

ИЗМИЦАЊЕ НЕМИРИМА И УСУДИМА ОВОГ НЕ/ ВРЕМЕНА

Мирко СТИКИЋ, **КОРАК ДО СНА**,
Прометеј, Нови Сад, 2012.

Почетком јануара, ове Нове године, пре Божића, док се још снежне пахуљице нису са птицама завитглале у небо, донео ми је свој најновији рукопис, нову збирку песама, песник Мирко Стикић (1958, Лазарево код Зрењанина). Рукопис је насловио *Корак до сна*.

Мирка Стикића упознајемо у ликовном салону „Лиман наш“, на отварању изложбе слика моје комшинице Слободанке (Бобе) Глуховић – Перковић, почетком новембра, прошле године, где се обележавао Дан наше Месне заједнице, када је и Стикић, улепшао тај дан, говорећи своје стихове. Обоје живимо у једном од најлепших делова града – Лиманском.

Тада сазнајем, да је у мају 2011. године, изашла из штампања његова прва збирка песама *Душа на длану*, коју је објавила Издавачка кућа Прометеј, из Новог Сада. Причао ми је о својим мотивима, за упуштање у писање поезије. Њему, рекао је, писање није само изазов да песнички искаже своје емоције, него и интелектуална релаксација у тешким, животним ситуацијама, којима смо сви повремено притиснути.

Песме су тематске, судбинске, исповедне, интимистичке. Рукопис је раздељен у три циклуса певања. Први циклус

носи наслов „Жеље и снови“, други „После љубави“ и трећи „Када се завесе спусте“.

Пише љубавне песме. Вечита инспирација песника.

*Пред сликом њвојом
К’о њред иконом клечим
Недостижна, њи звездо далека*

Обраћа се песник и мајци, оцу, сину (својим ближњима).

Песме су и рефлексивне, чак помало личе и на елегију. То су, можда, и жалобне песме, тугованке. У њима песник износи своја осећања, тиху тугу и бол, због тога што је све нестално и пролазно (нарочито – пролазно).

СТИКИЋ пише у римованом стиху, и то уз римовање и именица и глагола. У песмама је реч о греху, истини, опроштају, заблудама, „чемеру и стиду“ и усуду (пре свега личном):

*Чесћо се враћам са кривудавој њуђа
Док обалом бесциљно луђам
Да ли је дошла њешика минуђа?*

Ипак, песник надраста тескобу, подиже своје духовне знакове и како каже Иво Андрић „кад год наступе тешка времена, окрећемо се топлом крилу уметности. Склањамо се од себе самих“. Окреће се „поезији краљици свих жанрова у књижевности“... Слаже импресије о себи – песнику:

*Нечији ће живој њасћи у њрашину
Арена ће уђонуђи у њишину
Зађуђаће несудђени њесник*

*Однеси са собом
Све сћихове моје
И све лејо из ових њесама*

*Са римама се иірам, еііо
Понешііо ііішем, ііомало луііам
Можда ћу ііосііаііи
Несрећни ііесник народу свом*

И за крај мога текста, уместо закључка, и овога пута се Поетеса обратила Поети и љубитељима речи, у име „заувек и после“, за нека нова сећања, са вером у лепоту песништва.

(рецензија у књизи
Корак до сна)

Нови Сад,
15. јануар 2012.
(недеља увече,
снежне пахуље су се
завитлале на мојој тераси)

* Беседе на промоцији књиге:

– Планинарско смучарско друштво „Железничар“

Нови Сад, Трг Галерија 4

20. децембар 2012.

Модератор програма – Горан Зубић

– Месна заједница „Лиман“,

Нови Сад, Драге Спасић

14. фебруар 2013.

– Салон књига на Међународном новосадском сајму

Штанд Савеза књижевника у отаџбини и расејању,

СКОР – Нови Сад

Салон књига

Међународни новосадски сајам књига и образовања

15. април 2016.

Модератор програма – Мирјана Штефанички Антонић

ОСОБЕНА РЕФЛЕКСИЈА ПЕВАЊА

Будимир ФРКА, СТРУКТУРА ГРАВИТАЦИЈЕ,
Савез књижевника у отаџбини и расејању – СКОР,
Нови Сад, 2013.

Песник Будимир Фрка рођен је 1948, у Љубљани, Република Словенија. Живи у Новом Саду. Будимир се поново оглашава у књижевном сазвежђу, најновијом књигом поезије (осмом по реду), која носи наслов *Структура гравитације*. Ово је четврта, самостална збирка поезије за одрасле: *Грана вајре*, 1975; *Ојас претараних ишца*, 2011; *Контактно земљење*, 2013. Аутор је објавио и четири песмозбирке за децу.

Песниково мишљење је обележено оним што је изван временске стварности:

*Искавши промену гравитационе структуре
Пројасише безефектни, накардни
Подстицај најновијих иноватора
И маркетинских креативних аниматора*

(из песме „Структура гравитације“)

Књига се уграђује као славодобитник, у четири деценијско књижевно – истраживачко стваралаштво нашег песника, пресретана Еутерпом, музом лирског песништва. Раздељена је у два циклуса певања и то: „Структура гравитације“ и „Мрестилиште без паперја“.

Написана је пуним надахнућем. У тој и таквој поезији има пуно уложене умне, ваљане, инспиративне и апстрактне енергије, истраживачког код обликовања стихова и игре речима, у језичком смислу, са заиста јединственим, неуобичајеним стилем, особене рефлексије певања и израза. Лирика му садржи и пуно сумрачних угођаја.

Сликовити изрази, са преносним значењем и преносним смислом, самосвојним стилем, без узора у књижевном подухвату, са песмама непојмљивог и неког футуристичког света. Мисли су код Будимира богате, збијене и језгровите, са пуно речи и хтења спонтаних и контролисаних афетака. Расположења у песмама нису елегична, већ имагинативно и мистично упливавају у универзум.

*Уиуиисмо се иаралелно
од вирџуалној имџулсивној одсјаја.*

(из песме „Диоптријска ескалација“)

У „Писмима младом песнику“, аустријски песник Рене Марија Рилке (рођен 1875. у Прагу), пише:

„Поезија даје бескрајне могућности, одушак болу и патњи, срећи и несрећи.“

(рецензија у књизи
Структура правичности)

Нови Сад,
27. септембар 2013.